

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

Výchova k toleranci a metody prevence předsudků a stereotypů v odborném vzdělávání

Bakalářská práce

Autor: **Lukáš Novotný**

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

2018

Místo pro zadávací list

Místo pro zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

VÝCHOVA K TOLERANCI

A METODY PREVENCE PŘEDSUDKŮ A STEREOTYPŮ V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odesláním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědom, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou.

.....

V Kladně dne

Poděkování

V první řadě bych rád poděkoval Mgr. Jiřímu Votavovi, Ph.D., kterého jsem si zvolil jako vedoucího mé bakalářské práce. Věnoval mi spoustu času při konzultacích, ochotně poskytoval cenné rady, které mi velmi pomohly.

Dále bych chtěl poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili mého průzkumu a také vedení Střední průmyslové školy Kladno, Střední zdravotnické školy Kladno a Střednímu odbornému učilišti a praktické škole Kladno Vrapice, že mi možnost průzkumu na jejich školách umožnili a zprostředkovali.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Výchova k toleranci a metody prevence předsudků a stereotypů v odborném vzdělávání“ je zaměřena na sexuální menšiny.

V teoretické části je popsána především charakteristika sexuálních menšin a vývoj předsudků a stereotypů společnosti, včetně historie tolerance k gayům a lesbám. Dále bylo zmíněno, jakým způsobem se vyvíjely emancipace a boj za práva sexuálních menšin. Byly představeny některé organizace v České republice, které podporují sexuální menšiny, a bylo popsáno, čím se konkrétně zabývají a ve kterých městech působí. Byly zde zmíněny i nejdůležitější výsledky jejich práce od dob jejich vzniku.

Praktická část zjišťuje u žáků Střední průmyslové školy, Střední zdravotnické školy a Středního odborného učiliště a praktické školy v Kladně úroveň informovanosti, postoje a toleranci k sexuálním menšinám. Šetření na těchto školách probíhalo formou dotazníkového průzkumu. Žáci byli požádáni o vyplnění dotazníku, který byl anonymní, a následně byly dotazníky hromadně zpracovány. Jedním z cílů bylo zjistit postoje žáků různých škol a pohlaví a tyto postoje mezi sebou porovnat a vyhodnotit. Na závěr byl na základě analýzy výsledků respondentů vytvořen návrh opatření pro uведенé školy k posílení tolerance a doporučeny metody prevence předsudků a stereotypů v odborném vzdělávání.

Klíčová slova

tolerance, výchova k toleranci, sexuální menšiny, střední škola

Abstract

The bachelor thesis on a topic "Teaching to Tolerance and Methods of Prevention and Stereotypes in Vocational Education" focuses on a sexual minorities.

The theoretical part describes the characteristics of the sexual minorities and the development of prejudices and stereotypes of a society, including the history of gay and lesbian tolerance. It also mentioned how an emancipation and a fight for the rights of a sexual minorities evolved. Some organizations in the Czech Republic that support sexual minorities have been introduced and was described what they specifically deal with and in which cities they operate. There were also listed the most important results of their work since they were established.

The practical part identifies information, attitudes and tolerance to sexual minorities among the pupils of the Secondary Technical School, the Secondary Medical School and the Secondary Vocational School and the practical schools. The survey of these schools was carried out in the form of a questionnaire survey. Pupils were asked to complete the questionnaire, which was anonymous and the questionnaires were then processed together. One of the objectives was to identify the attitudes of pupils of different schools and genders and to compare and evaluate these attitudes among themselves. Finally, based on an analysis of respondents' results, a draft measure was developed for these schools to strengthen tolerance and the method of prevention of prejudices and stereotypes in vocational education.

Keywords

toleration, upbringing to toleration, sexual minority, secondary school

OBSAH:

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Cíl a metodika	10
2 Sexualita	11
3 Sexuální orientace	12
3.1 Definice, popis pojmů	12
3.2 Vývoj postojů společnosti	15
3.2.1 Sexuální menšiny v historii ČR a ve světě	16
3.2.2 Homofobie	17
3.2.3 Předsudky a stereotypy společnosti	19
3.2.4 Diskriminace	19
3.2.5 Emancipace	20
4 Tolerance sexuálních menšin	22
4.1 Vývoj tolerance	22
4.2 Prosazování práv sexuálních menšin	23
4.3 Dnešní situace	25
4.4 Výchova k toleranci	25
5 Organizace podporující sexuální menšiny	27
PRAKTICKÁ ČÁST	
6 Praktická část	30
6.1 Specifikace respondentů	30
6.2 Způsob sběru dat	31
6.3 Informovanost žáků	31
6.4 Analýza výsledků respondentů	32
6.5 Návrh opatření pro prevenci předsudků a stereotypů	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	48
SEZNAM TABULEK	50
PŘÍLOHY	52

Úvod

Otázka sexuálních menšin je stále aktuálním tématem a názory lidí jsou rok od roku tolerantnější. Není podstatné, zda se člověk o toto téma aktivně zajímá, či nikoliv, neboť se objevuje všude okolo nás a podvědomě ho vnímá úplně každý.

Z tohoto důvodu jsem si ke zpracování bakalářské práce zvolil téma Výchova k toleranci a metody prevence předsudků a stereotypů v odborném vzdělávání, ve které jsem se zaměřil na sexuální menšiny. Myslím si, že o tématu mám určité vědomosti, neboť se v LGBT komunitě pohybuji, a možná tento důvod byl při mém výběru tématu jeden z rozhodujících.

V rámci této práce se pokusím zjistit postoje žáků vybraných středních škol a odborného učiliště. Respondenti byli osloveni formou dotazníkového šetření a bylo mimo jiné zjišťováno, jaké jsou jejich znalosti o sexuálních menšinách, jak se na osvětě podílí škola v rámci vyučování a jaké mají názory na LGBT komunitu a s ní související témata. V práci jsou vysvětleny mimo jiné pojmy sexualita, sexuální orientace, diskriminace sexuálních menšin a jsou představeny organizace podporující sexuální menšiny.

1 Cíl a metodika

Cílem mé práce je zjistit toleranci k sexuálním menšinám a předsudky vůči nim na některých středních školách a učilištích v Kladně. Následně jsem se pokusil zjistit, zda se o tomto tématu žáci dozvídají v rámci vyučování. V závěru mé práce jsem se na základě výsledů pokusil sestavit metody prevence předsudků a stereotypů ve vzdělávání.

Zpracování průzkumu probíhalo formou anonymních dotazníků, které byly rozdány ve třech různých školách v Kladně. Jednalo se o střední průmyslovou školu, ve které byli osloveni žáci mužského pohlaví, dále střední zdravotnickou školu, ve které pro změnu dotazník vyplňovaly žákyně. Jako třetí jsem si pro dotazníkové šetření vybral střední odborné učiliště, ve kterém byly dotazníky rozdány mužům i ženám.

Z celkového počtu 140 dotazníků se mi jich vrátilo vyplněných 88. Z tohoto počtu byly tedy v této práci vypracovány a porovnány výsledky.

2 Sexualita

V literatuře o lidské sexualitě konstatují Zvěřina, Budinský (2004, s. 9), že sexualita patří mezi důležité fenomény dnešní společnosti a do lidského života patří. Pilířem stability každé společnosti jsou na sexu založené vztahy mezi lidmi.

Aby bylo partnerství plnohodnotné a spokojené, musí mimo sexuální funkci, která je důležitá, splňovat i další kritéria, kterými jsou například láska, porozumění či celkové souznění obou partnerů. Ve většině případů tvoří partnerské páry muž a žena, ale jsou mezi námi i páry stejnopohlavní, tedy muž a muž, či žena a žena.

3 Sexuální orientace

Projevy lidské sexuality nejsou u všech jedinců totožné, variabilita existuje ve všech složkách, které lidskou sexualitu utvářejí, třeba v oblasti biologického pohlaví (například intersexualita), v oblasti sexuální identity (například transsexualita) nebo v oblasti sexuální orientace (například homosexualita).

Pro účely této práce bude jako sexuální menšina chápána skupina jedinců, kteří patří do některé z výše uvedených kategorií. Souhrnně se v soudobé literatuře používá pro tuto skupinu zkratka LGBT.

Specifickou problematiku představuje otázka intersexuality. Některými autory byla v minulosti označována jako hermafroditismus. V tomto případě jedince nelze biologicky jednoznačně určit ženou ani mužem.

Weiss et al. (2010, s. 107 - 108) uvádí, že sexuální identitu jedince podmiňuje biologické určení sexuální orientace, stupeň sebepoznání, společenské a kulturní podmínky. Sexuální identitu rozděluje citovaný autor na heterosexuální, homosexuální a bisexuální. Pro rozpoznání sexuální orientace jsou rozhodující představy, sny, fantazie a kvalita zamilovanosti. Sexuální orientace je biologicky podmíněna a není otázkou volby.

3.1 Definice, popis pojmů

Homosexualita je menšinová sexuální orientace (nikoliv porucha nebo nemoc). Znamená to, že osoba je přitahována k jedincům stejného pohlaví. Mužům s homosexuální orientací se říká gayové, ženám lesby.

Nedbálková (2007, s. 2) uvádí, že homosexualita je citová a sexuální orientace na osoby stejného pohlaví, která může mít různé podoby. Pro někoho může představovat plnohodnotný partnerský vztah s osobou stejného pohlaví, pro někoho může mít podobu erotických snů, někdo ji přijímá a jiný s ní zase všemožně bojuje.

V odborných publikacích je často kladena otázka, kde hledat původ homosexuality. V minulosti se společnost mylně domnívala, že se jedná o nemoc či psychickou poruchu a měla by se léčit. Objevily se i takové teorie, že pokud nebude mít dítě

vzor ve svém rodiči, např. otec nebude svému synovi předávat své mužské vzory a nebude v něm vzbuzovat chlapské zájmy, může z chlapce vyrůst homosexuál. Další teorie dávala homosexualitu do souvislosti se zneužitím dospívajícího jedince osobou stejného pohlaví. Nemuselo se ale jednat pouze o zneužití, styk mohl být podle tehdejších názorů i dobrovolný. Někteří si mysleli, že tento čin mohl do budoucna ovlivnit jedince s homosexuálními sklony. Tyto teorie však byly později vyloučeny a vědci se shodují na faktu, že homosexualita je vrozená a není závislá na stylu výchovy ani na zážitcích z dospívání.

Přesný původ homosexuality není tak zcela jednoznačný a vědci stále přicházejí s novými studii a poznatky.

Bisexualita je taková sexuální orientace, kdy je jedinec přitahován osobami obou biologických pohlaví. Tedy kdy muž je sexuálně přitahován muži i ženami a žena zase ženami i muži.

Jak zmiňují Beňová, Goga, Gjuričová et al. (2007, s. 11), pojem bisexualita je méně jasný, než je tomu u homosexuality. Pojmu bisexualita se mnoho autorů raději vyhýbá, neboť tento pojem je stále velmi nejasně definován. Mezi sexuology existuje spor o to, zda bisexuálně zaměřeni lidé tvoří samostatnou skupinu, nebo se jedná pouze o výjimky, které jsou zanedbatelné.

Sloboda (2016, s. 60) vysvětluje, že není jednoduché určit, co bisexuální chování vlastně je. Někteří mohou bisexualitou zastírat přechodovou fázi z heterosexuality na homosexualitu. Bisexuální chování se ale může vyskytovat i během experimentování s vlastní sexualitou. Faktem ale je, že bisexualita existuje, a stejně tak i lidé, kteří se bisexuálně cítí a jsou schopni se zamilovat jak do mužů, tak do žen a mít s nimi plnohodnotný partnerský vztah.

Weiss et al. (2010, s. 107) zmiňuje, že bisexuální identita je častější u žen, u osob, které mají sexuální zkušenost s oběma pohlavími (homosexuálové žijící v manželství), a také v adolescenci, kdy souvisí s procesem coming out (sebe přijetí, vyrovnání se se sexuální orientací).

Transsexualita je touha osoby být akceptována jako jedinec opačného pohlaví,

spojená s nespokojeností se svým tělem. Jedinec, který je transsexuální, by zjednodušeně celou situaci nazval tak, že se narodil ve „špatném“ těle. Svoji touhu chápou už od dětství, kdy mohou mít tendence nosit šaty opačného pohlaví či tak vystupovat a vyjadřovat se tak. S dospíváním však tyto touhy neustupují, nýbrž se stupňují. Přidávají se touhy takto vystupovat jak v kariérním, tak i partnerském životě. Řešením může být přeměna pohlaví, která zahrnuje několik fází, včetně chirurgického zásahu a hormonální léčby, aby tělesná schránka byla v souladu s pohlavím, které odpovídá sexuální identitě.

Beňová, Goga, Gjuričová et al. (2007, s. 39) uvádějí, že transsexualita je u nás chápána v souladu s názorem WHO jako porucha sexuální identity, která negativně ovlivňuje život jedince. Většina autorů je toho názoru, že transsexualita je podmíněna převážně biologickou stránkou, což je potvrzeno neuroanatomickými výzkumy, které se prováděly v devadesátých letech minulého století. Tento názor je v mnoha případech předmětem diskusí, ale je většinově respektován českou i mezinárodní odbornou veřejností. Jedinou účinnou terapií představuje u transsexuálů provedení změny pohlaví, jejíž efektivita je prověřena výzkumy prováděnými desetiletí. Vzhledem k tomuto faktu by tedy šlo považovat za pomýlené snahy zpřístupnit k příslušným zákrokům, neboť by se mohlo stát, že by vhodná léčba byla poskytována za odměnu, a nikoliv podle potřeb pacienta.

Jak by se mohla společnost mylně domnívat, transsexualita nemá nic společného s homosexualitou. To znamená, že transsexuálové jsou chápáni jako heterosexuálně orientovaní jedinci. Pokud se tedy z ženy stane muž, touží po partnerce, a zase naopak, pokud se muž stane ženou, bude si hledat partnera mužského pohlaví. Samozřejmě že se i u transsexuálů může objevit homosexuální orientace, jejichž pravděpodobnost výskytu je stejný jako v celé populaci.

Změna pohlaví je dlouhodobým procesem a dá se říct, že chirurgická změna je vlastně skoro na konci celého procesu, kterému předcházejí různé terapie, které se dělí na několik fází.

Tyto fáze stručně popisuje Sloboda (2016, s. 64 - 65) a dodává, že dříve tyto

přeměny trvaly roky, ale v dnešní době lze změnu pohlaví provést při dobrých individuálních podmínkách i za jeden rok. Prvním krokem je uvědomění si jinakosti a vyhledání odborné pomoci. V této fázi terapie, která trvá po celou dobu přeměny a často i po ní, musí jedinec přesvědčit terapeuta i sebe, že chirurgická přeměna těla je pro něho nezbytná. Poté přichází hormonální terapie, kdy hormony mění částečně tělo, a často trvá celý život. Další fází je tzv. test skutečného života – chování a oblékání, jako kdyby osoba byla již v požadovaném pohlaví. Součástí tohoto procesu je i přijetí neutrálního jména, podle kterého není poznat, jde-li o muže nebo ženu. Následně pak jedinec přijme jméno finální, ale neutrální jméno by si mohl ponechat celoživotně. Po jednomyslném schválení ministerstvem zřízené komise přichází fáze chirurgické přeměny, což představuje několik chirurgických operací. Poslední fází je změna jména jedince, dokladů a dokumentů v souladu s novou identitou (od rodného listu po různé smlouvy).

Intersexualita byla dříve nazývána jako hermafroditismus. Jedinec může mít navenek jednoznačný pohlavní orgán, ale vnitřní orgán je odlišného pohlaví.

Sloboda (2016, s. 60 - 61) bere intersexualitu jako „mezipohlavnost“ a dodává, že tento pojem je v Česku prakticky neznámý. Netýká se genderové identity, nýbrž výhradně biologického pohlaví. Pod tento termín zahrnujeme různé jevy, kdy biologické znaky nejsou v souladu a jednoznačně neukazují na biologické mužství nebo ženství. Lidi s oběma přítomnými pohlavními znaky počítáme mezi intersexuální (mají jak varlata tak vaječníky, nebo alespoň jejich zárodky).

V některých zemích, jak dále uvádí Sloboda (2016, s. 52), bylo do právního systému zavedeno třetí, resp. neutrální pohlaví (např. Německo nebo Austrálie), především pro intersexuální osoby. V Česku v současné době diskuse na toto téma až na některé sporadické výjimky, neprobíhá.

3.2 Vývoj postojů společnosti

Společnost se vůči homosexuálně orientovaným vymezovala po celém světě různým způsobem a postoje se stále vyvíjejí. Homosexualita však byla vždy středem pozornosti, neboť společnost viděla v jiné sexuální orientaci jinakost. Tuto pozornost

vzbuzují gayové a lesby i v dnešní době, i když se nemusí nutně jednat o diskriminační či homofobní jednání. Pokud se na veřejnosti objeví pár gayů či leseb, kteří se drží za ruce či se políbí, většinu lidí ve společnosti to zaujme a vzbudí důvod k diskuzi. Jedna skupina lidí ve společnosti bude mít na věc jednoznačně pozitivní názor, jiná tuto dvojici zcela odsoudí. Každopádně celkem málo lidí věc přejde s tím, že si vůbec ničeho nevšimlo.

3.2.1 Sexuální menšiny v historii ČR a ve světě

Ve světě i v České republice byla a je řada významných osobností, o kterých leckdo ani netušil, že byly homosexuálně orientované. O sexuální orientaci některých z nich můžeme pouze spekulovat, neboť v historii nebylo snadné ani bezpečné se k menšinové orientaci přiznat.

Pokud se podíváme do historie, jednou z diskutovaných osobností je známý spisovatel Jaroslav Hašek, o němž píše Chalupský (in Fanel 2000). Jaroslav Hašek (1883 – 1923) se dvakrát oženil, ale vždy to nedopadlo dobře. V prvním sňatku se po devíti měsících pokusil o sebevraždu a pak manželku po porodu opustil. Stejně dopadlo i jeho druhé manželství. Jako mladý se stále toulal s kamarády, k nimž ho poutal vřelý vztah.

Jedním z nejznámějších českých gayů byl básník a prozaik, dramatik a literární kritik Jiří Karásek ze Lvovic (1871 – 1951). Jak uvádí Fanel (2000, s. 392 – 398), byl Karásek jedním ze čtyř redaktorů Nového hlasu, který začal vycházet od roku 1932 s podtitulem List pro sexuální reformu. Tomuto měsíčníku předcházela čtrnáctideník Hlas sexuální menšiny a SOHO revue.

Fanel (2000, s. 293 - 295) píše dále o tom, jak se ve svém díle otevřeně přihlásil ke svému založení spisovatel André Gide (1869 – 1951), což mu neubralo na významu. Patřil však ve svém dospívání mezi ty, kteří si nebyli hned jisti svojí identitou, což bylo zapříčiněno výchovou rodičů. Oženil se se svojí sestřenicí, která měla protestantské vychování a nepřipouštěla sex. Jeho homosexuální zkušenosti začaly přibývat, když se Gide vydal do severní Afriky, kde měl i svůj první kontakt s mužem. O tom, že jeho sexuální orientace neměla zvlášť negativní vliv na jeho

uznání, svědčí i to, že mu byla v roce 1947 udělena Nobelova cena za literaturu. Seidl (2012, s. 59 - 60) uvádí, že prvním bojovníkem za práva homosexuálů byl německý právník Karl Heinrich Ulrichs (1825 – 1895), který výrazně ovlivnil úsilí o emancipaci homosexuality v řadě jiných zemí včetně českých. Ulrichs při všech příležitostech argumentuje tím, že by homosexualita neměla být trestná. Skutečnost, že vydával různé studie, způsobila, že byl mezi homosexuály uznávanou a respektovanou osobou.

3.2.2 Homofobie a šikana

Průvodním znakem emancipace sexuálních menšin mohou být nechápaté, odmítavé, někdy však až nepřátelské reakce, které mohou mít podobu homofobních postojů nebo jednání, které označujeme jako šikana.

Již ze slova fobie lze usoudit, že se jedná o strach, obavu nebo odpor. U homofobie se jedná o obavu z homosexuálně orientovaných lidí. Homofobie může zajít k nepřijetí, zesměšňování, či dokonce ubližování neheterosexuálním jedincům.

Podle Smetáčkové a Brauna (2009, s.39) se stále mnoho lidí domnívá, že lidé s neheterosexuální orientací jsou „divní“. Stejně tak lidé, kteří nejsou zcela maskulinní či femininní. Žáci přejímají tyto předsudky a kombinují je se svou zvýšenou citlivostí vůči sexualitě, neboť mají potřebu zapadnout do party svých vrstevníků, ve které je důležité splňovat genderové představy o „správném klukovi“ a „správné holce“.

Žáci a žákyně mohou mít někdy pocit, že pokud by se sami zastali svého homosexuálního spolužáka, mohli by být sami svými spolužáky označeni za homosexuála.

Tyto důvody uvádějí Smetáčková a Braun (2009, s. 39) jako příčinu, proč je ve školách homofobie silně přítomna. Pokud nebudou školy věnovat tomuto tématu pozornost, může se snadno stát, že lidem, kteří jsou podle homofobních předsudků jiní, bude otevřeně ubližováno. Takovými lidmi jsou dívky a chlapci, kteří jsou homosexuální, nebo mají ve své rodině či mezi přáteli neheterosexuálního člověka.

Může to být ale i chlapec či dívka, kteří nesplňují svým vzhledem či chováním dostatečně femininní či maskulinní představu, a stereotypně se takto předpokládá, že jsou homosexuální.

Tyto situace mohou vést k homofobnímu obtěžování a šikaně, což může mít velmi nebezpečné důsledky. Z počátku může docházet k posměškům ze strany spolužáků, ale obtěžování se stupňuje a mnohdy dochází až k fyzickému napadání.

Pojem homofobie použil poprvé v roce 1972 Weinberg, jak zmiňuje Weiss et al. (2010, s. 112). Vysvětluje, že na rozdíl od ostatních fobií se homofobové kontaktu s homosexuály nevyhýbají, ale naopak se je snaží vyhledávat, aby je mohli atakovat. Podle českého trestního práva však nejsou agresivní činy s homofobní motivací posuzovány odlišně od jiných deliktů, a tak nespádají mezi rasově podmíněné činy s vyšší trestní sazbou.

Beňová, Goga, Gjuričová et al. (2007, s. 50) ukazují na fakt, že sice nejsou k dispozici informace o tom, že by v českých školách docházelo k přímé diskriminaci LGBT žáků, ale připouštějí, že obtěžování ze strany spolužáků je běžným jevem.

Výskyt homofobie je určitě závislý na druhu školy, studijním oboru nebo velikosti města. Školy ve velkých městech se budou s homofobií potýkat méně často (nikoliv vůbec) než třeba školy v menších obcích. Zde ještě pořád panují předsudky a lidé se snaží zapadnout do většinové populace. Stejně tak i výběr školy je důležitý. Jiný názor na sexuální menšiny budou mít žáci odborných učilišť a například gymnázií. Na tuto myšlenku též poukazují i Beňová, Goja, Gjuričová et al. (2007, s. 52) a uvádějí, že v České republice hledá komunita LGBT útočiště v Praze, stejně jako je tomu i v dalších evropských velkoměstech.

Smetáčková a Braun (2009, s. 17) zjistili, že správně porozumět tomu, proč lidé homofobní postoje zastávají, nelze bez použití genderové perspektivy. Naše společnost je utvořena na principu genderu, který udává, že všichni lidé jsou rozděleni na muže a ženy, a dále také většina věcí, které jsou spojovány s ženami a feminitou nebo s muži a maskulinitou (barvy, zájmy, aktivity atd).

Jak ale uvádí Nedbálková (2007, s. 24) podle výzkumů postojů k homosexualitě,

je společnost v České republice se srovnání např. se Slovenskem, Maďarskem nebo Polskem hodně tolerantní. To ale neznamená, že se u nás nemůžeme s homofobií setkat.

3.2.3 Předsudky a stereotypy společnosti

Jednoznačně nejrozšířenějším předsudkem ve společnosti je, že gayové musí být zženštilí, nemají maskulinní známky chování a mají přátele pouze mezi ženami. Mluví vysokým hlasem, přehnaně o sebe pečují, nevěnují se mužským zálibám a další mýty. U žen, lesbiček, jsou předsudky stejné – žádné nebo minimální znaky femininního chování, drsný dojem, přátelí se pouze s muži, nepečují o sebe atd.

Jak popisují Smetáčková a Braun (2009, s. 19), ve společnosti stále panují některé předsudky týkající se LGBT lidí. Jejich odstranění není jednoduché, neboť vyrůstají z genderového řádu a jsou součástí genderových stereotypů, které určují, jak by měli vypadat „správní muži“ a „správné ženy“, včetně jejich heterosexuálního chování. Jakmile se muži nebo ženy vymykají genderovým rolím, mohou být vystaveni posměchu, odmítání a ubližování.

Sloboda (2016, s. 59) popisuje, že se člověk může setkávat s argumenty nebo poznámkami dávajícími homosexualitu, pedofilii, zoofilii nebo nekrofilii na stejnou úroveň. Homosexualita je vztah v zásadě sobě rovných lidí, kteří se pro takový vztah dobrovolně a svobodně rozhodnou, zatímco vztah dospělého člověka k dítěti, zvířeti či mrtvému je nerovným vztahem, kde jeden má mocensky navrch. Podotýká, že většinu sexuálně motivovaných trestných činů na dětech páchají nepedofilní jedinci, zpravidla heterosexuální muži (nikoliv homosexuální, jak se často předpokládá), kteří jsou nějakým způsobem frustrováni a mají potřebu získat pocit moci.

3.2.4 Diskriminace

V roce 2000 byl do Zákoníku práce v souladu s evropskou direktivou § 278/2000 začleněn zákaz diskriminace při výkonu povolání na základě sexuální orientace. Otázkou zůstává, jaká je skutečnost. Osobní útoky na gaye ze strany spolupracovníků v zaměstnání jsou stále reálné. Ať už se jedná o nevhodné vtípky či narážky, nebo

dokonce nadávky či obtěžování. Stejně tak i útoky spolužáků na školách nejsou ničím výjimečným. Ačkoli se diskriminace k sexuálním menšinám objevuje méně než před několika lety, je stále třeba se tématu diskriminace věnovat.

3.2.5 Emancipace

V roce 1931 založili bratři Černí časopis Hlas sexuální menšiny, jehož program spočíval v boji za zrušení trestnosti homosexuality, vymýcení společenských předsudků a ustavení nepolitické organizace homosexuální emancipace (Seidl, 2012, s. 163).

Emancipace gayů se začala rozšiřovat celosvětově po první světové válce. Gayové vytvářeli skupiny nebo organizace, bránili se proti nesnášenlivosti, vydávali tiskoviny apod.

V tomto období se začaly otevírat i podniky, restaurace či bary, které se zaměřovaly na homosexuální klientelu. Tyto podniky fungovaly jako běžné restaurace, ale scházeli se zde převážně muži, kteří spolu tančili, popíjeli nebo hráli karty. Byly i takové podniky, ve kterých se pořádaly kabarety, zábavy, nebo se zde muži intimně stýkali. Takové podniky neoficiálně fungují i v pozdějších letech, v období druhé světové války i v poválečném období. Samozřejmě byly vzhledem k době terčem policejních razíí a následně zde byli tipováni potencionální homosexuálové, kterým tehdejší režim značně znepříjemňoval život.

Podobné kluby fungují v dnešní době ve větších městech v České republice, nejvíce pochopitelně v Praze. Tyto kluby však fungují oficiálně a jsou různě zaměřené podle požadavků klientů. Nejsou tedy výjimkou gay kavárny, restaurace, sauny či kina. Gay klubů v České republice je několik desítek, ale z žádného zdroje nelze jednoznačně určit, zda se jejich počet zvyšuje či snižuje.

Každoročně od roku 2011 se v srpnových dnech v Praze koná průvod hrdosti zvaný Prague pride. Tato akce trvá přibližně jeden týden a je doprovázena bohatým programem. Vrcholem této akce je samotný průvod plný barev, transparentů a duhových vlajek. Účastníci tohoto průvodu mají barevné kostýmy, ale účastní se ho i lidé v běžném oblečení. Hlavním cílem této akce je akceptování sexuálních menšin

a také upozornění na jejich práva či homofobní chování. Prague pride má však i své odpůrce, kteří vystupují proti pochodu hrdosti. Jedná se především o zastánce tradičních rodin, náboženské skupiny či politická hnutí. V tyto dny je povoláno kvůli zabránění střetům těchto skupin větší množství policistů. Pokaždé se však akce obešla bez větších konfliktů.

Za symbol emancipace gayů a lesbiček lze označit duhovou vlajku, která je také často nazývána vlajkou hrdosti. Vlajka má šest vodorovných pruhů, jejichž barvy mají ve vlajce určitý význam nebo symboliku.

4 Tolerance sexuálních menšin

Sexuální menšiny samozřejmě existovaly odjakživa. Otázkou zůstává, jak žily a jak se jejich život lišil v různých koutech světa. Tolerance se v celém světě vyvíjela velice pomalu a i v dnešní době existují státy nebo kultury, ve kterých je homosexualita tvrdě trestána.

4.1 Vývoj tolerance

Jak popisuje Fanel (2000, s. 307) v řadě zemí byly zákony týkající se homosexuality vydávány již od 19. století (někde i dříve a někde byly upraveny počátkem dvacátého věku). Mezi evropské státy, kde byl stejnopohlavní styk beztrestný, patřily Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Monako, Černá Hora, Portugalsko, Rumunsko a Španělsko. Mimo Evropu existovala beztrestnost také v Turecku, Japonsku, Siamu, Mexiku, Guatemale, na Haiti, v Bolívii, Brazílii, Paraguayi, Uruguayi a Venezuele.

V řadě zemí byl stejnopohlavní styk trestán odnětím svobody, a jak dále Fanel (2000, s. 308) uvádí, tresty byly v rozpětí od jednoho dne v Německu (horní hranice pět let), po deset roků v Hongkongu, ale také dvacet let ve státě New York (spodní sazba byla pět let). Krajiní tresty byly v Persii, a to trest smrti.

Rakouský trestní zákoník z roku 1803 trestal podle Fanela (2000, s. 391) stejnopohlavní přestupky vězením od šesti měsíců do jednoho roku. Nový soubor zákonných ustanovení vydaný roku 1852, který se v jádru opíral o předchozí zákoník, platil v českých zemích až do roku 1950.

Během druhé světové války neměli homosexuálové nejlepší období. Byli posíláni do koncentračních táborů a označováni růžovým trojúhelníčkem, neboť homosexualita nebyla hodna árijského člověka.

Ani po druhé světové válce, po nástupu komunistické strany k moci v Československu, se situace nevyvíjela úplně ideálně. Toto popisuje Fanel (2000, s. 439) a zmiňuje někdejší přísliby KSČ, včetně článku v Rudém právu z roku 1931 nazvaném Za práva sexuálních menšin a slibů zrušení trestného činu stejnopohlavního styku. Pro mnohé gaye bylo však nečekané překvapení, když v roce

1950 vláda vedená Komunistickou stranou vydala zákon, který homosexualitu opět kriminalizoval. Tento zákon platil až do roku 1961, kdy přestal být stejnopohlavní styk trestným činem.

Přesto bylo Československo tehdy jednou z prvních zemí, která se k beztrestnosti homosexuálních styků uchýlila. Avšak i nadále gayové tolerováni nebyli, neboť se dbalo mimo jiné na to, aby svým chováním nebudili veřejné pohoršení. Byly nadále pořizovány policejní databáze potenciálních „hříšníků“ a těm byl mnohdy znepríjemňován život výslechy apod. Ke zlomu došlo až v roce 1990, kdy byly homosexuální styky zcela dekriminalizovány, byla srovnána věková hranice pohlavního styku s heterosexuální hranicí, a to patnáct let. V roce 1991 byla v Československu homosexualita vyškrtnuta ze seznamu nemocí.

Himl, Seidl, Schindler, et. al (2013, s. 541) uvádějí, že v posledních letech dochází k rychlé proměně postojů české společnosti k homosexualitě. Kontrast s jinými zeměmi Evropy, např. Polsko, Rusko, kde jsou homosexuální osoby perzekuovány až do současnosti, je do očí bijící.

4.2 Prosazování práv sexuálních menšin

Prosazování práv sexuálních menšin se v naší republice vyvíjí pozitivně. Situace se začala měnit ale až po roce 1989.

Jak popisují Himl, Seidl, Schindler, et. al (2013, s. 455), v roce 1989 se Československo vymanilo společně se zeměmi střední a východní Evropy z komunistického panství. V tomto roce byl v Dánsku přijat zákon o regulaci soužití partnerů stejného pohlaví. Právní institut nazývaný registrované partnerství byl přijat i v dalších zemích, v Norsku (1993), Švédsku (1995), na Islandu (1996), v Nizozemsku (1998).

Od roku 1998 se objevovaly v České republice opakované pokusy o prosazení zákona o registrovaném partnerství. Registrované partnerství se podařilo nakonec prosadit až v roce 2006. Dává partnerům například možnost vzájemného zastupování na úřadech, poskytování informací o zdravotním stavu partnera, vzájemnou

vyživovací povinnost a jiné. Na druhou stranu registrované partnerství neumožňuje mimo jiné společné jmění, jako je tomu v manželství.

Několik organizací v České republice usiluje o možnost uzavírání sňatků stejnopohlavních párů, ve kterém by měly stejná práva jako heterosexuální manželské páry. V Evropě je tomu tak například ve Švédsku, Španělsku, Belgii nebo Nizozemí, které jako první stát zavedlo sňatky homosexuálně orientovaných. V České republice se dosud návrh nepodařilo prosadit a zůstává tak hlavně politickým tématem, neboť některé parlamentní strany jsou zásadně proti uzavírání manželství homosexuálů, a nebylo tedy ani jednoduché prosadit registrované partnerství.

Nejvíce diskutovaným tématem ale zůstává adopce dětí homosexuálními páry. Donedávna platilo, že adopce dítěte byla homosexuálům umožněna pouze jako jednotlivcům, ale uzavřením registrovaného partnerství toto právo zaniklo, a adopce nebyla umožněna ani jednotlivci, natož páru. Zvrat nastal v roce 2016, kdy toto ustanovení zrušil Ústavní soud a označil jej za diskriminující. O osvojení sice nemohou žádat páry v registrovaném partnerství, protože podle občanského zákoníku je toto právo přiznáno pouze manželským párům, ale mohou osvojit dítě individuálně jako jedinec. Stejně je tomu i u pěstounské péče nezletilého dítěte, kdy pěstounem může být z registrovaného páru pouze jeden. Druhý z partnerů nemá k dítěti žádná práva a není uveden v rozsudku o osvojení či o pěstounské péči. Musí však s návrhem souhlasit a se svým partnerem podstoupit veškerá psychologická vyšetření a odbornou přípravu, jako tomu je u manželských párů.

Další snahou je novelizace zákona o registrovaném partnerství, ve které by došlo ke změně v osvojení biologického dítěte svého partnera či partnerky. Návrh zákona v roce 2016 vláda schválila, avšak následující rok poslanci návrh zákona nezařadili do programu, kde se měl projednávat, a tak nezbývá, než začít opět od začátku s novým návrhem. Podle průzkumu agentury CVVM (<https://cvvm.soc.cas.cz/>) však roste podpora veřejnosti a 68 % lidí si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na osvojení dítěte svého partnera či partnerky, 52 % podporuje jejich právo

uzavřít sňatek a 51 % dotázaných si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na adopci dětí z institucionální péče.

4.3 Dnešní situace

Projevy homosexuálního chování na veřejnosti nejsou v současné době ničím výjimečným, jako tomu bylo třeba před třiceti lety. Předsudky společnosti sice pomalu, ale ustupují, o homosexualitě se veřejně mluví, existují organizace, které těmto lidem pomáhají a problematice se naplno věnují.

Podívejme se na fakta. Agentura prováděla (CVVM 2015a) průzkum postojů české populace k právům homosexuálních lidí. Můžeme usoudit, že se situace rok od roku mění k tolerantnějším postojům vůči sexuálním menšinám. Zatímco v roce 2005 souhlasilo s uzavíráním registrovaného partnerství 61 osob ze 100, v roce 2015 již souhlas vyslovilo 74 osob ze 100 dotázaných. Stejně je to s adopcí dětí homosexuálními lidmi. V roce 2005 souhlasilo 19 osob ze 100, v roce 2015 již souhlasilo 44 osob ze 100 dotázaných.

Sloboda (2016, s. 48) vnímá, že tento posun je umožněn vývojem v posledních desetiletích, kdy došlo k medicínskému uznání homosexuality jako sexuální varianty a především k nástupu lidskoprávního diskurzu, jenž přinesl vznik a působení emancipačních hnutí. V minulosti byli neheterosexuální jedinci vnímáni jako odchylovící se od normy a bylo je tedy třeba eliminovat od společnosti (vyhlazení, ústavy, léčby, omezování svobody atp.), jelikož by na ni mohli mít neblahý vliv. V současné době je takové vnímání neheterosexuality viděno jako problematické.

4.4 Výchova k toleranci

Předměty, které by žáky na školách vychovávaly k toleranci, mohou být občanská výchova, základy společenských věd, rodinná výchova apod. Výchově k toleranci sexuálních menšin se ve školách věnují spíše v sexuální výchově. V České republice existuje několik možností, jak mohou pedagogové absolvovat různé vzdělávací kurzy o výchově k toleranci. Takových vzdělávacích kurzů pro pedagogy je na výběr celá řada. Jedná se nejen o placené kurzy, ale v nabídce jsou i kurzy zdarma, které jsou spolufinancovány např. z Evropského sociálního fondu a jsou určeny jak pedagogům,

tak žákům. Tyto kurzy by měly mimo jiné osvětlit prevenci proti rasismu, xenofobii, extremismu, zamezit diskriminaci a podpořit respekt lidským právům. Každý pedagog by si tedy měl vědět rady v situaci, kdy ho osloví žák či žákyně a svěří se mu, že je gay či lesba. Tento okamžik může být pro takového žáka či žákyni velice důležitý a klíčový. Toleranci by se ale měli žáci učit především doma od svých rodičů, protože rodiče mají na výchovu svých dětí největší a trvalý vliv.

„Výchova k toleranci musí prolínat veškerou školní výchovu od mateřské školy až po školu vysokou. Součástí výchovy k toleranci je odbourávání předsudků a odstraňování stereotypů z poznání u všech dětí. Tento proces již započal a probíhá, nicméně je třeba hledat a nacházet další formy, jak jej podporovat zejména na místní úrovni. Teprve konkrétní práce s dětmi může přinášet výsledky. Proto je ze strany centrálních orgánů nutné vytvářet co nejlepší informační prostředí a v co největší míře napomáhat šíření a předávání pozitivních zkušeností, jejichž aplikace v životě škol povede k naplňování tohoto strategického cíle“ (Šotolová, 2013, s. 58 – 59).

5 Organizace podporující sexuální menšiny

Jméno Jiřího Hromady je v České republice nejčastěji spojováno právě s hnutími bojujícími za práva sexuálních menšin. Těmto hnutím se mimo jiné podařilo zrušit zákon trestající homosexuální projevy, vyloučit diskriminaci při výkonu profese, prosadit zákon o registrovaném partnerství.

Gay.iniciativa.cz na svých webových stránkách uvádí, že v roce 1990 bylo založeno v České republice SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů. V tomto roce začal být vydáván i časopis SOHO revue. Tento měsíčník plnil nejvýznamnější úlohu ve výkladu homosexuální orientace. V organizaci i redakci vystupoval gay aktivista Jiří Hromada, který v časopise pracoval jako redaktor a byl prezidentem v SOHO. V roce 2001 se SOHO v České republice přeměnilo na Gay iniciativu (GI). Ta fungovala až do roku 2006. Jejím předsedou byl Jiří Hromada. První organizace na světě, která se zabývala zrovnoprávněním gayů a leseb, byla založena již v roce 1897 v Berlíně.

V současné době je v České republice řada organizací, které bojují za práva sexuálních menšin. Hlavním cílem začínajících organizací v České republice bylo zrušení zákona trestající homosexuální projevy, posunutí věkové hranice pro homosexuální styk z 18 na 15 let jako v případě styku heterosexuálního a dále zrušení trestnosti homosexuální prostituce. Tyto cíle organizací se podařilo postupně úspěšně realizovat.

Seidl (2012, s. 368) upozorňuje na to, že organizace však nebyly spokojeny pouze s vypuštěním tohoto zákona, neboť v tom spatřovaly jen odstranění nejkřiklavější podoby diskriminace. Dále šlo o existenci policejních seznamů homosexuálů a setrvání homosexuality v seznamu nemocí. Zrušení policejních seznamů bylo dosaženo v roce 1991 a vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí až v roce 1993.

O několik let později se podařilo prosadit i zákon o registrovaném partnerství, který se konkrétně Jiří Hromada snažil navrhopvat již od roku 1993. Uzavírat registrované partnerství však mohou v České republice páry stejného pohlaví až od roku 2006.

Mezi organizace či sdružení patří například:

STUD, z. s. - na svých webových stránkách stud.cz uvádí, že je občanské sdružení, „jehož posláním je působit ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a transgender minority a usilovat o její plné právní i faktické zrovnoprávnění s ostatními členy společnosti“. Dále uvádí, že sdružuje lidi menšinové sexuální orientace, ale i heterosexuální příznivce. Cílem organizace STUD, z. s. je mimo jiné hájení práv a zájmů LGBT osob, pomáhá usnadňovat proces přijetí sexuální orientace a usnadňuje navazování kontaktů mezi lidmi v této komunitě. Mezi projekty organizace STUD, z. s. patří například projekt Gate, který organizuje pravidelná setkání, společenské akce pro mladé gaye a besedy na školách, pomáhá s osvětou a rozvojem komunitního života. Pod názvem Queer knihovna provozuje unikátní knihovnu, která obsahuje tituly věnující se problematice LGBT nejen u nás. GaTe pořádá různé akce pro mladé gaye. Jsou to převážně výlety, setkání a probírání různých témat, ale také vícedenní zážitkové akce. GaTe ale rovněž organizuje besedy pro školy, na kterých diskutují s žáky o homosexualitě, předsudcích a diskriminaci gayů a leseb ve společnosti.

Jako další organizaci lze zmínit PROUD, což je platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu. Na webových stránkách proud.cz lze nalézt několik užitečných odkazů a informací. Mezi dlouhodobé cíle organizace PROUD patří například legalizace osvojení biologického dítěte partnera nebo partnerky a také legalizace adopce registrovaným párům. Dále je to uzavírání manželství stejnopohlavních párů a také omezení jakéhokoliv homofobního násilí. V roce 2015 - 2016 byl hlavním projektem organizace PROUD – Neviditelné menšiny. Obsahoval vzdělávací aktivity, které směřovaly ke zviditelnění LGBT osob. Dalším projektem PROUDu je stejná rodina, jehož cílem je novelizaci zákona o registrovaném partnerství. Tato novela by měla obsahovat možnost osvojení potomka partnera či partnerky nebo společnou pěstounskou péči, jako je tomu v manželství.

Praguepride je spolek, který se na svých webových stránkách praguepride.cz prezentuje jako dobrovolná, nestátní, nepolitická, nezisková organizace. Jejím záměrem je přispívat k prosazování tolerantní občanské společnosti, boj proti

homofobii a zvýšení povědomí veřejnosti o LGBT komunitě v ČR. Funguje od roku 2010 a byla původně založena za účelem organizování festivalu Prague Pride. Postupně se ale rozrostla o celoroční aktivity, mezi které patří již zmíněný LGBT festival či online poradna sbarvouven.cz. Na tuto poradnu se mohou obrátit ti, kteří procházejí coming outem, mají problém se šikanou či chtějí získat informace o homofobii.

Organizace, která spojuje LGBT komunitu a církev, se nazývá Logos. Webové stránky logoscr.cz sdělují, že jsou ekumenické společenství věřících gayů a leseb a jejich blízkých. Toto společenství není vázáno na žádnou konkrétní církev. Uvádí, že největší podpory se jim dostává v Českobratrské církvi evangelické. Velkou část členů tvoří katolíci, ale jsou zde i lidé jiných vyznání, včetně židů. Pravidelná setkání se konají v Praze, Brně a Ostravě ve formě besed či duhových bohoslužeb.

Pražský gay klub seniorů funguje pod názvem M klub Lambda Praha. Jedná se o zájmovou společenskou organizaci převážně pro gay seniory, ale členem klubu může být každý od patnácti let. Tento klub funguje od roku 1992. Jeho členové hradí roční členský příspěvek (m.klub.lambda.sweb.cz). M klub Lambda Praha pro své členy nabízí pravidelná posezení v jednom z pražských gay klubů, dále také výlety, besedy či promítání filmů s gay tematikou. V tomto klubu sice dochází spíše k úbytku členů, ale funguje stále.

6 Praktická část

Základem praktické části bakalářské práce se stal průzkum mezi žáky vybraných středních škol v Kladně. Cílem průzkumu bylo zjistit názory a postoje žáků k sexuálním menšinám a úroveň jejich tolerance. Na počátku průzkumu autor této práce stanovil následující výzkumné oblasti (okruhy):

Jaké znalosti mají žáci středních škol o gayích a lesbách?

Trpí žáci středních škol předsudky vůči gayům a lesbám?

Jaká je tolerance k sexuálním menšinám na středních školách?

Zabývá se výuka na středních školách sexuálními menšinami?

Jaký je názor na diskriminaci gayů a leseb?

K průzkumu byly vybrány dvě střední školy a jedno odborné učiliště, zúčastnilo se ho v celkem 88 respondentů. Cílem průzkumu bylo zjistit názory a postoje žáků k sexuálním menšinám a jejich tolerance k nim. Žáci byli záměrně vybíráni z různých škol, oborů, pohlaví a ročníků. V této části bakalářské práce byly výsledky průzkumu porovnány dle již zmíněných kritérií.

6.1 Specifikace respondentů

Celý průzkum probíhal anonymně a žáci v průzkumu uvedli pouze věk, pohlaví a ročník, který navštěvují. Vybráni byli žáci ve věku 17 – 20 roků, u kterých se předpokládalo, že budou mít ustálený názor, neboť o tématu již slyšeli či mají osobní zkušenost.

První průzkum probíhal ve čtvrtém ročníku Střední průmyslové školy v Kladně. Tato škola nabízí několik oborů pro denní i dálkové studium. Škola má několik moderně vybavených učeben, včetně laboratoří a školních dílen. Pracuje zde 46 interních a 8 externích pedagogů. Na této škole bylo dotázáno 19 žáků mužského pohlaví ve věku 18 – 20 roků.

Druhý průzkum byl uskutečněn ve třetím ročníku Střední zdravotnické školy v Kladně. Tato škola nabízí několik oborů a lze zde absolvovat i vyšší odborné studium. Střední zdravotnická škola sídlí v centru města Kladna, má několik specializovaných učeben a pracuje zde 29 interních a 28 externích pedagogů. Na této škole bylo dotázáno

39 žáků ženského pohlaví ve věku 17 – 18 roků.

Jako třetí bylo osloveno pro průzkum Střední odborné učiliště a Praktická škola Kladno – Vrapice. Tato škola sídlí v okrajové části Kladna a nabízí několik učebních oborů. Vzhledem k tomu, že na této škole je více oborů a jednotlivé třídy mají méně žáků, bylo vybráno pro průzkum více tříd v celkovém počtu 30 žáků (18 mužů a 12 žen) ve věku 17 –20 roků. Zřizovatelem všech vybraných škol je Středočeský kraj.

Tabulka 1: Počet žáků, kteří se zúčastnili průzkumu

Název školy	Muž	Žena	Celkem
Střední průmyslové škola	19	0	19
Střední zdravotnická škola	0	39	39
Střední odborné učiliště	18	12	30
Celkový počet žáků	37	51	88

6.2 Způsob sběru dat

Průzkum byl proveden prostřednictvím dotazníku (viz příloha), který měl 18 otázek a byl rozdělen do čtyř částí - informovanost, znalosti, postoje a práva. Každá část obsahovala soubor otázek, u kterých měli respondenti na výběr uzavřenou odpověď. U některých otázek bylo možné zvolenou odpověď zdůvodnit či ke konci dotazníku k tématu cokoli sdělit.

Dotazníky byly do jednotlivých škol rozdány prostřednictvím jejich ředitelů a vyzvednuty po několika dnech.

6.3 Informovanost žáků

Většina žáků v dotazníku uvedla, že informace nezískávali ve škole v rámci vyučování. V dnešní době lze informace o sexuálních menšinách čerpat z různých zdrojů, jako je například internet, literatura. Ale většina dotázaných žáků zná nějakého gaye či lesbu osobně, a tak mají informace i přímo od nich. A jak se předpokládalo, lidé, kteří znají osobně nějakého gaye či lesbu, nemají tolik předsudků jako ti, co žádného takového člověka neznají.

6.4 Analýza výsledků respondentů

Celkový počet respondentů tohoto průzkumu činil v počtu 88 žáků, 49 dívek a 39 chlapců.

Dotazník začínal souborem otázek o informovanosti. Touto částí dotazníku se autor pokusil zjistit, jak jsou žáci informováni o sexuálních menšinách. Hned na začátku dotazníku byla tedy otázka, zda respondent zná osobně nějakého gaye či lesbu.

Z celkového počtu 88 respondentů zná gaye nebo lesbu 76. Pouze 12 respondentů nezná osobně nikoho (9 mužů a 3 ženy). U této otázky se autorovi potvrdilo, že ženy mají větší empatii než muži, neboť žádného gaye ani lesbu nezná o 75 % více mužů než žen.

Tabulka 2: Znám osobně nějakého gaye či lesbu?

	Počet žáků	Počet (vyjádřeno v %)
Znám osobně gaye/lesbu	76	86
Neznám nikoho	12	14

Na otázku, zda se respondent aktivně zajímá o problematiku sexuálních menšin, odpověděl zcela kladně pouze jeden respondent – žena, osmnáctiletá žákyně druhého ročníku středního odborného učiliště. Tato žákyně osobně zná gaye i lesbu. O problematiku sexuálních menšin se spíše aktivně zajímá 6 respondentů a je to 5 žen ze střední školy a jeden muž ze středního odborného učiliště. I těchto 6 respondentů zná osobně gaye nebo lesbu. Také v tomto případě se ukázalo, že ženy se o problematiku sexuálních menšin zajímají aktivně více než muži. U respondentů, kteří se zajímají nebo spíše zajímají aktivně o problematiku sexuálních menšin, tvoří více než 85 % ženy.

Tabulka 3: Zajímám se aktivně o problematiku sexuálních menšin?

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	0	1	1	1
Spíše ano	1	5	6	7
Spíše ne	12	26	38	43
Ne	26	17	43	49
Celkem	39	49	88	100

Na otázku, zda se k žákům informace o LGBT komunitě dostávají v rámci vyučování ve škole, odpovědělo 15 respondentů kladně, z toho je 12 žáků středního odborného učiliště. Dalších 7 respondentů se spíše přiklání ke kladné odpovědi, z toho je 6 žáků střední školy. Zbýlých 66 respondentů si myslí nebo spíše myslí, že se k nim informace o LGBT komunitě v rámci vyučování ve škole nedostávají. Tento počet respondentů tvoří 75 % dotazovaných žáků.

Tabulka 4: Dostávají se mi tyto informace v rámci vyučování ve škole?

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	7	8	15	17
Spíše ano	2	5	7	8
Spíše ne	10	20	30	34
Ne	20	16	36	41
Celkem	39	49	88	100

Pokud byli respondenti dotázáni, zda tyto informace ze školy hodnotí jako dostačující, odpovědělo 25, že je jednoznačně pokládá za nedostačující, z toho bylo 15 mužů a 10 žen. Dalších 21 respondentů hodnotí tyto informace jako spíše nedostačující. Tento součet tvoří 18 žen (17 ze střední školy) a 3 muži. Zcela dostačující informace dostává v rámci vyučování ve škole 26 respondentů, v poměru 14 mužů a 12 žen. Pokud by byly odpovědi žáků uvedeny procentuálně, pak 51 % respondentů hodnotí

informace získané v rámci vyučování ve škole jako nedostačující nebo spíše nedostačující, což tvoří většinu. Střední školy a střední odborné učiliště jsou u této odpovědi zastoupené téměř obdobně.

Tabulka 5: Hodnotím tyto informace jako dostačující?

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	14	12	26	30
Spíše ano	7	9	16	18
Spíše ne	3	18	21	24
Ne	15	10	25	28
Celkem	39	49	88	100

Co se týká vědomostí o životě gayů a leseb, pak si 24 respondentů myslí, že má v tomto směru dostatečné vědomosti (11 žáků ze střední školy a 13 žáků ze středního odborného učiliště). Pohlaví respondentů u této odpovědi nebylo rozhodující, neboť byl shodný počet mužů i žen, což znamená 12 žen a 12 mužů. Dalších 38 respondentů se k této odpovědi spíše přiklání. Pouze 13 respondentů, což je 5 mužů a 8 žen, si myslí, že dostatečné vědomosti o životě gayů a leseb nemají. Z těchto 5 mužů neznají 4 osobně žádného gaye ani lesbu. Dalších 13 respondentů uvedlo, že vědomosti o životě gayů a leseb spíše nemají.

Zajímavé u této otázky bylo, že ač 24 respondentů jednoznačně uvedlo, že si myslí, že mají dostatečné vědomosti o životě gayů a leseb, uvedlo jich 7 později v dotazníku, že si myslí, že homosexualita není trvalá a neměnná a další 3 respondenti se k tomuto názoru spíše přiklonili.

Tabulka 6: Mám dostatečné znalosti o životě gayů a leseb?

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	12	12	24	27
Spíše ano	16	22	38	43
Spíše ne	6	7	13	15
Ne	5	8	13	15
Celkem	39	49	88	100

Další soubor otázek byl z oblasti znalostí. V této části dotazníku se autor pokusil zjistit, jak jsou žáci jednotlivých škol znalí v jednotlivých tvrzeních. U těchto tvrzení lze určit, zda se jedná o správnou či špatnou odpověď.

Jako první tvrzení bylo uvedeno, že je homosexualita nemoc a měla by se léčit.

Zde odpovědělo 68 respondentů jednoznačně záporně a dalších 10 respondentů se k záporné odpovědi spíše přiklánělo. S tvrzením, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit, souhlasilo 5 respondentů. Jednalo se o 2 ženy a 2 muže ze středního odborného učiliště a 1 muže ze střední školy. Tento muž ze střední školy nezná osobně žádného gaye ani lesbu. Dalších 5 respondentů (mužů) s tvrzením, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit, spíše souhlasilo (4 ze středního odborného učiliště). Z těchto 5 respondentů neznají 2 osobně žádného gaye ani lesbu. V tomto případě nelze přehlédnout, že ženy mají větší znalosti o sexuálních menšinách než muži, neboť pouze dvě ženy se domnívaly, že je homosexualita nemoc a měla by se léčit.

Tabulka 7: Homosexualita je nemoc a měla by se léčit

	Muži	Ženy	Celkem
Ano	3 % (3 žáci)	3 % (2 žáci)	6 % (5 žáků)
Spíše ano	6 % (5 žáků)	0 % (0 žáků)	6 % (5 žáků)
Spíše ne	7 % (6 žáků)	4 % (4 žáci)	11 % (10 žáků)
Ne	28 % (25 žáků)	49 % (43 žáci)	77 % (68 žáků)

Dalším tvrzením v této části dotazníku bylo, že gayové a lesby se dopouštějí deviantních sexuálních činů jako je násilnění, obtěžování dětí apod. častěji než heterosexuálové.

Na tuto otázku odpověděli respondenti skoro jednoznačně. Šedesát respondentů zvolilo zápornou odpověď a dalších 24 se přiklonilo spíše k zápornému stanovisku. Devadesát šest procent respondentů tedy nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo, že gayové a lesby se dopouštějí deviantních sexuálních činů častěji než heterosexuálové. Dva respondenti odpověděli, že s tímto tvrzením souhlasí, a další 2 respondenti se spíše přiklonili ke kladné odpovědi. Tito 4 respondenti byli muži ze středního odborného učiliště. Jeden respondent z této čtveřice, sedmnáctiletý žák třetího ročníku středního odborného učiliště, si zároveň myslí, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit. Tento žák zná osobně lesbu, ale žádného gaye. Zároveň tento žák uvedl, že rámci vyučování ve škole informace o problematice sexuálních menšin dostává, ale hodnotí je jako nedostačující. Myslí si ale, že má dostatečné vědomosti o životě gayů a leseb.

Méně jednoznačněji respondenti odpověděli na tvrzení, že počet gayů a leseb ve společnosti stoupá.

Dvacet čtyři respondenti se domnívali, že ano. Dalších 38 se spíše přiklání k této možnosti, 14 respondentů odpovědělo, že nikoliv, a dalších 12 si spíše myslí, že ne. Většina, přesněji 70 % respondentů, tedy souhlasí nebo spíše souhlasí s tvrzením, že počet gayů a leseb ve společnosti stoupá. Tento názor si autor vysvětlil tak, že v současné době se na veřejnosti objevuje více gayů a leseb, kteří se ke svojí homosexuální orientaci běžně ve společnosti hlásí. Ještě před několika lety či desítkami let však většina gayů a leseb svoji homosexuální orientaci ve společnosti tajila. V dnešní době je zcela běžné, že mnoho známých osobností se na veřejnosti netají tím, že jsou gayové či lesby. Je tedy možné, že na základě toho respondenti vnímali, že počet gayů a leseb ve společnosti stoupá.

Tabulka 8: Počet gayů a leseb ve společnosti stoupá

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	11	13	24	27
Spíše ano	13	25	38	43
Spíše ne	7	5	12	14
Ne	8	6	14	16
Celkem	39	49	88	100

Jako poslední tvrzení ze souboru znalostí bylo uvedeno, že homosexualita je trvalá a neměnná.

Čtrnáct respondentů s tímto tvrzením nesouhlasilo, přesněji 8 mužů, z toho 5 ze středního odborného učiliště. Z tohoto počtu si 3 respondenti (muži) myslí, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit. Pět respondentů z těchto 14 ve skutečnosti nezná osobně žádného gaye ani lesbu. Dalších 19 respondentů se spíše přiklonilo také k záporné odpovědi (12 žen, z toho 10 ze střední zdravotnické školy). Třicet dva respondenti jednoznačně souhlasili s tvrzením, že homosexualita je trvalá a neměnná a 23 respondentů s tímto tvrzením také spíše souhlasí. Celkem tedy 38 % respondentů není přesvědčeno, že je homosexualita trvalá a neměnná.

Třetí část dotazníku se týkala postojů žáků. Zde se pokusil autor zjistit, jak jsou jednotliví žáci na školách tolerantní a do jaké míry trpí předsudky.

První otázka z oblasti postojů byla, zda by žákům vadilo sedět v jedné lavici s gayem či lesbou.

Sedm respondentů odpovědělo, že by jim toto vadilo. Všichni byli muži a 6 z nich byli žáci středního odborného učiliště. Z těchto 7 mužů však 5 nezná osobně žádného gaye a 5 si jich myslí, že homosexualita není trvalá a neměnná. Dalších 6 respondentů odpovědělo, že by jim toto spíše vadilo. Opět se jednalo o muže a 4 z nich neznají osobně žádného gaye. Byli to 3 žáci středního odborného učiliště a 3 ze střední školy. Z toho je zřejmé, že žáci (muži) ze středního odborného učiliště jsou

v tomto případě méně tolerantní než žáci (muži) ze střední školy. Šedesát respondentů uvedlo, že by jim nevadilo sedět v jedné lavici s gayem či lesbou a dalších 15 se k této možnosti spíše přiklonilo. U této otázky je jednoznačné, že ženy jsou vůči gayům a lesbám tolerantnější než muži, neboť ani jedné ženě by nevadilo sedět v jedné lavici s gayem či lesbou.

Tabulka 9: Vadilo by mi sedět v jedné lavici s gayem či lesbou?

	Počet žáků	Vyjádření v %
Ano	7 (muži)	8 %
Spíše ano	6 (muži)	7 %
Spíše ne	15 (10 mužů, 5 žen)	17 %
Ne	60 (16 mužů, 44 žen)	68 %

Podobné výsledky měla i další otázka, zda si žáci dokáží představit přátelství s gayem či lesbou. Toto zcela odmítlo 9 respondentů (8 mužů, z toho 7 žáků ze středního odborného učiliště), z nichž 5 nezná žádného gaye ani lesbu. Další 3 respondenti toto spíše odmítli (3 muži, z toho 2 žáci ze středního odborného učiliště). Z těchto údajů vyplývá, že z dotázaných respondentů to byli většinou muži ze středního odborného učiliště, kteří by měli problém s přátelstvím s gayem či lesbou.

Tabulka 10: Dokážu si představit přátelství s gayem či lesbou?

	Počet žáků	Vyjádření v %
Ano	64 (22 mužů, 42 žen)	73 %
Spíše ano	12 (6 mužů, 6 žen)	14 %
Spíše ne	3 (muži)	3 %
Ne	9 (8 mužů, 1 žena)	10 %

Svoji odlišnou sexuální orientaci by ve škole tajilo 23 respondentů a spíše by ji tajilo 30 respondentů. S odlišnou sexuální orientací by měly dle mého průzkumu nejmenší problém ženy ze středního odborného učiliště, neboť pouze jedna z nich uvedla, že by ve škole tajila, že je lesba. Největší problém by se svojí odlišnou sexuální orientací měly ženy ze střední školy, neboť z 37 žen by svoji orientaci tajilo nebo spíše tajilo 26 a pouze 2 ženy by svoji odlišnou orientaci ve škole přiznaly. Čtrnáct mužů z 39 by ve škole tajilo, že jsou gayové, a 9 z nich jsou žáci středního odborného učiliště. Pouze 5 mužů z 39 by se ve škole netajilo s tím, že jsou gayové, a 4 z nich jsou žáci středního odborného učiliště. Poznatek z této otázky je, že na začátku průzkumu bylo zjištěno, že žádného gaye ani lesbu nezná 9 mužů. Z tohoto počtu by ale 7 mužů svoji odlišnou sexuální orientaci ve škole tajilo. Lze tedy říci, že člověk, který nezná osobně žádného gaye či lesbu, může trpět předsudky více než ten, který gaye či lesbu zná. Podobné je to i s tolerancí a tyto názory se projeví i v dalších otázkách.

Tabulka 11: Pokud bych byl gay/lesba, orientaci bych ve škole tajil?

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	14	9	23	26
Spíše ano	12	18	30	34
Spíše ne	8	14	22	25
Ne	5	8	13	15
Celkem	39	49	88	100

Poslední otázka z kategorie postojů byla z oblasti vztahů mezi gayi a lesbami. Přesněji se jednalo o tvrzení, zda žáci souhlasí s tím, že dva muži nebo dvě ženy nemohou mít takový plnohodnotný vztah, jako mají muž a žena. S tímto tvrzením jednoznačně souhlasilo 15 respondentů (5 mužů a 10 žen). Dalších 9 respondentů se k tomuto názoru spíše přiklání. Čtyřicet pět respondentů pak s tímto názorem rozhodně nesouhlasí a myslí si, že dva muži nebo dvě ženy mohou mít stejně

plnohodnotný vztah, jako mají muž a žena. Dalších 19 respondentů s tímto názorem spíše souhlasí.

Sedmdesát tři procenta respondentů si tedy myslí nebo spíše myslí, že gayové a lesby mohou mít plnohodnotný vztah jako heterosexuální páry.

Poslední kategorií byly otázky z oblasti práva. I v tomto případě se u žáků projeví tolerance, předsudky a stereotypy.

Mezi nejdiskutovanější otázky ve společnosti, které se týkají tématu sexuálních menšin, patří v poslední době například uzákonění stejnopohlavních manželství a dále adopce dětí. Tato témata jsou diskutována i v politice a je zcela reálné, že by v dohledné době mohly být adopce dětí homosexuály a manželství homosexuálů v poslanecké sněmovně projednány.

Obě tyto otázky byly zahrnuty do dotazníku, neboť je autor pokládal za aktuální a pro naši společnost důležité.

Co se týká otázky, zda žáci souhlasí s uzákoněním manželství párů stejného pohlaví, pak 59 respondentů projevilo souhlas. Jednalo se o 18 mužů, z toho 10 ze střední školy a 8 ze středního odborného učiliště, a 41 žen, z toho 31 ze střední školy a 10 ze středního odborného učiliště.

Jednoznačně s manželstvím gayů a leseb nesouhlasilo 13 respondentů (11 mužů, z toho 8 ze středního odborného učiliště). Z těchto 13 respondentů jich 5 nezná osobně žádného gaye ani lesbu. Je dále zajímavé, že z těchto 13 respondentů by jich 9 tajilo ve škole svoji případnou menšinovou sexuální orientaci. Další 4 respondenti uvedli, že s těmito manželstvími spíše nesouhlasí. I v tomto případě stojí za zmínku, že 2 z nich neznají osobně žádného gaye ani lesbu. Pouze 8 % žen v dotazníku uvedlo, že nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí s uzákoněním manželství párů stejného pohlaví. U mužů je tento podíl větší, neboť s uzákoněním manželství párů stejného pohlaví nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí 33 % respondentů (mužů). Muži vycházejí u této otázky opět jako méně tolerantní než ženy, neboť ve větší míře nesouhlasí se stejnopohlavními manželstvími.

Tabulka 12: Souhlasím s uzákoněním manželství párů stejného pohlaví

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	18	41	59	67
Spíše ano	8	4	12	14
Spíše ne	2	2	4	4
Ne	11	2	13	15
Celkem	39	49	88	100

U další již zmíněné otázky, která se týkala možnosti adopcí dětí stejnopohlavními páry, byly odpovědi podobné jako u souhlasu s manželstvím těchto párů.

S tím, aby gayové a lesby mohli v ČR adoptovat děti, souhlasili celkem 53 respondenti. Jednalo se o 20 mužů, z toho 11 žáků ze středního odborného učiliště, a 33 žen, z toho 25 ze střední školy. Dalších 18 respondentů s tímto stanoviskem spíše souhlasí. Zcela negativní názor projevilo 12 respondentů (6 mužů a 6 žen) a dalších 5 respondentů s těmito adopcemi spíše nesouhlasí (4 muži a 1 žena).

Jako argument nesouhlasu někteří respondenti uvedli, že by se obávali šikany ve škole u těchto adoptovaných dětí. Mohly by být terčem posměchu, že mají dva tatínky nebo dvě maminky. Dále pak uvedli, že by těmto dětem ve výchově chyběl mužský nebo ženský vzor. Našli se ale i tací respondenti, kteří uvedli, že by z dětí mohli vyrůst též gayové nebo lesby, neboť se respondenti domnívali, že by to tyto děti u svých rodičů „okoukaly“. Tento názor měli celkem dva respondenti. Prvním byl muž, který studuje třetí ročník střední školy, zná osobně gaye i lesbu, spíše nesouhlasí s tím, že je homosexualita nemoc, která by se měla léčit, a myslí si, že homosexualita je trvalá a neměnná. Spíše souhlasí s názorem, že gayové a lesby nemohou mít takový plnohodnotný vztah jako muž a žena. Druhým respondentem s tímto názorem byla žena, která studovala druhý ročník středního odborného učiliště. Osobně zná gaye i lesbu a uvedla, že souhlasí s tvrzením, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit. Dále si myslí, že gayové a lesby nemohou mít takový plnohodnotný vztah jako muž a žena.

Tabulka 13: Souhlasím, aby v ČR mohli gayové a lesby adoptovat děti

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	20	33	53	60
Spíše ano	9	9	18	20
Spíše ne	4	1	5	6
Ne	6	6	12	14
Celkem	39	49	88	100

Snad každý se někdy zamyslel nad otázkou, zde jsou v České republice v dnešní době homosexuálové diskriminováni. Z tohoto důvodu tuto otázku autor zahrnul do svého dotazníku a pokusil se zjistit, co si o diskriminaci žáci myslí. Čtrnáct respondentů (4 muži a 10 žen) se domnívá, že jsou v ČR gayové a lesby diskriminováni a další 32 respondentů (8 mužů a 24 žen) s tímto názorem spíše souhlasí. Sedmnáct respondentů uvedlo, že si myslí, že v ČR gayové a lesby diskriminováni nejsou, 13 z nich jsou muži a 10 navštěvuje střední odborné učiliště. Dalších 25 respondentů uvedlo, že si toto spíše nemyslí. Dle odpovědí na tuto otázku lze soudit, že spíše ženy si myslí, že jsou v ČR gayové a lesby diskriminováni, zatímco muži většinou diskriminaci nepřipouštějí. Třicet čtyři žen a 12 mužů si myslí nebo spíše myslí, že jsou v ČR gayové a lesby diskriminováni a opačný názor má 27 mužů a 15 žen.

Tabulka 14: Myslím si, že jsou v ČR gayové a lesby diskriminováni

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	4	10	14	16
Spíše ano	8	24	32	36
Spíše ne	14	11	25	29
Ne	13	4	17	19
Celkem	39	49	88	100

Poslední otázkou v dotazníku bylo, zda žáci vnímají boj za práva gayů a leseb pozitivně. Na tuto otázku odpověděli kladně 31 respondent (22 žen, z toho 15 ze střední školy) a dalších 35 respondentů s tímto tvrzením spíše souhlasí (25 žen, z toho 21 ze střední školy). Z toho vyplývá, že pouze jedna žena ze střední školy a jedna žena ze středního odborného učiliště nevnímají boj za práva gayů a leseb pozitivně. Zcela negativní názor na boj za práva gayů a leseb má 16 žáků (14 mužů, z toho 8 ze středního odborného učiliště). Z těchto 16 žáků nezná 6 žáků osobně žádného gaye ani lesbu.

Sedmdesát pět procent respondentů tedy vnímá nebo spíše vnímá boj za práva gayů a leseb pozitivně. Dalších 25 % respondentů má nebo spíše má opačný názor. Ani v tomto případě nelze nezmínit, že ženy vnímají boj za práva gayů a leseb celkově pozitivněji než muži.

Tabulka 15: Boj za práva gayů a leseb vnímám pozitivně

	Muži (počet)	Ženy (počet)	Celkem (počet)	Vyjádření v %
Ano	9	22	31	60
Spíše ano	10	25	35	20
Spíše ne	6	0	6	6
Ne	14	2	16	14
Celkem	39	49	88	100

Na základě detailního rozboru dotazníků autor porovnával některé odpovědi, které nevyzněly tolerantně vůči sexuálním menšinám.

Celkově 9 žáků si nedokáže představit přátelství s gayem či lesbou. Z těchto devíti žáků ale pět nezná osobně žádného gaye ani lesbu. Pokud si 3 žáci spíše nedokáží představit přátelství s gayem či lesbou, pak 2 žáci neznají osobně gaye ani lesbu. Z těchto odpovědí jednoznačně vyplývá, že většina dotázaných trpí předsudkem,

neboť žádného gaye ani lesbu neznají, ale již dopředu vyloučili, že si s takovým člověkem dokáží představit přátelství.

Podobně to bylo i s otázkou, zda by někomu vadilo sedět s gayem či lesbou v jedné lavici. Sedm žáků odpovědělo, že by jim toto vadilo, ale 4 žáci neznají žádného gaye či lesbu.

Pokud bychom se podívali podobným způsobem na otázku, zda žáci vnímají boj za práva gayů a leseb pozitivně, pak odpovědělo 16 žáků záporně. Z tohoto počtu žáků však 6 žádného gaye ani lesbu nezná.

Téměř ve všech případech je zřejmé, že ženy jsou o sexuálních menšinách informovanější než muži a jejich názory lze přiřadit k více tolerantnějším. To samé platí i o porovnání žáků středních škol a žáků středního odborného učiliště. Respondenti mužského pohlaví, kteří navštěvují střední odborné učiliště, byli v tomto průzkumu méně tolerantní a informovaní než respondenti ze střední školy.

V posledním bodě měli žáci možnost uvést cokoliv k tématu. Většina žáků tuto možnost nevyužila a pokud využila, byly to pouze pozitivní reakce.

Např.

„Tento dotazník se mi zdá zbytečný, jsou to normální lidé a nemá cenu se zvlášť zajímat.“

„Nejsem zastánce této menšiny, ať si mezi sebou dělají co chtějí, ale ať to nikomu nenutí, pokud tím neobtěžují, tak mi v zásadě nevadí.“

„Já osobně jsem heterosexuální, ale vůbec nic proti homosexuálům nemám.“

„Láska je láska. Homosexuálové jsou lidé jako my a jen proto, že se jim líbí stejné pohlaví, je nemám právo odsuzovat.“

„Jsou to lidé jako my. V rámci sportu se s lesbami stýkám často a myslím si, že jsou to milí lidé.“

6.5 Návrh opatření pro prevenci předsudků a stereotypů

Jak už na základě rozboru výsledků bylo uvedeno, celkem 66 žáků sdělilo, že se k nim informace o sexuálních menšinách v rámci vyučování ve škole nedostávají nebo spíše nedostávají, a to jak na středních školách tak i středním odborném učilišti. V následující otázce sdělilo 46 žáků, že pokládají nebo spíše pokládají tyto informace za nedostačující.

Jako hlavní a nejdůležitější opatření pro prevenci předsudků a stereotypů ve vzdělávání doporučuji větší informovanost.

Pokud se v dnešní době někdo domnívá, že homosexualita je nemoc a měla by se léčit, pak to vnímám jako nejzásadnější problém. V mém průzkumu se sice tento názor objevil jako menšinový, tj. 11 %, avšak nejedná se o zcela zanedbatelné číslo.

O něco horší byl výsledek u otázky, zda žáci pokládají homosexualitu za trvalou a neměnnou. Celkem 37,5 % žáků odpovědělo, že ne nebo spíše ne.

I v tomto případě se jedná o nedostatečnou informovanost žáků a opět jak na středních školách tak i odborném učilišti.

Za důležité pokládám informovat žáky prostřednictvím odborných seminářů, na kterých by se žáci především dozvěděli, že homosexualita není nemoc, nedá se tudíž léčit a je po celý život trvalá a neměnná.

Odborné semináře například pořádá sdružení Proud, které na svých webových stránkách uvádí, že již od roku 2003 pořádá Duhové semináře pro základní i střední školy s metodickým portálem pro vyučující. Následně tyto školní semináře vyhodnocuje a připravuje různé publikace.

Semináře lze zařadit dle kurikula do oblasti Osobnostní a sociální výchovy a tematické semináře do klasických vyučovacích předmětů jako občanská výchova, biologie či dějepis.

K větší informovanosti by na školách dále určitě přispěly besedy. Škola by takovou besedu na téma homosexualita mohla zprostředkovat, pozvat do výuky člověka,

který by besedu vedl a s žáky diskutoval. Podobně jako to probíhá například u drogové problematiky. Takové besedy pořádá například sdružení Stud svého projektu GaTe, na kterých seznamuje žáky s tématem homosexuality a snaží se omezit předsudky a poukázat na diskriminaci gayů a leseb ve společnosti. U žáků, kteří mají jasný názor a nepodporují svazky gayů a leseb nebo jsou proti adopci dětí homosexuálními páry, asi přednášky mnoho nezmohou. Pokud ale někdo s tímto názorem pozná fungující pár gayů či leseb, kteří třeba navíc vychovávají společně dítě, mohlo by to názor jedince změnit, nebo alespoň zmírnit zcela odmítavý postoj. V tomto případě bych pokládal za nejvhodnější formu besedu s takovými páry.

Dále bych informovanost žáků zvýšil prostřednictvím diskuzí ve třídách.

Žáci by v rámci vyučování měli možnost o homosexualitě mezi sebou diskutovat. Diskuzi by vedl vyučující. Tato forma by uvolnila atmosféru ve třídě a žáci by pochopili, že homosexualita není nic špatného a nikdo se za svoji orientaci nemusí stydět.

Závěr

Celkové výsledky na všech dotázaných školách ve mně vzbudily pozitivní dojem, neboť většina žáků vnímá homosexualitu jako přirozenou. Již před rozбором výsledků z dotazníkového šetření jsem tušil, že postoje dnešních žáků budou k sexuálním menšinám více tolerantní, než tomu bylo v dřívějších dobách. Tolerance k LGBT komunitě je rok od roku vyšší, a to nejen ve školách. Dle rozborů dotazníků se žáci, kteří odpověděli na většinu položených otázek negativně, objevili v minimální míře.

Překvapilo mě však, že žáci vnímají, že ve školách v rámci vyučování nedostávají informace o sexuálních menšinách, a zároveň si myslí, že je tento stav nedostatečný. Navrhl jsem tedy, aby se na školách k tomuto tématu pořádaly besedy, odborné přednášky či vedly diskuze.

V teoretické části této práce mě obohatila odborná literatura, kterou jsem při zpracování přečetl a z které jsem čerpal. Vzhledem k tomu, že nepracuji jako pedagog, měl jsem příležitost v rámci této práce nahlédnout do dnešních středních škol a odborného učiliště a zjistit postoje současných žáků k sexuálním menšinám.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

BEŇOVÁ, Kateřina et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. 527 s., [8] obr. příl. ISBN 80-7272-010-4.

HIML, Pavel, ed., SEIDL, Jan, ed. a SCHINDLER, Franz, ed. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 649 s. Každodenní život; sv. 56. ISBN 978-80-257-0876-7.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Láska je láska: --když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. V Brně: GaTe, 2007. 43 s. ISBN 978-80-239-9050-8.

SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Vydání první. [Praha]: Pasparta, [2016], ©2016. 163 stran. ISBN 978-80-88163-09-1.

SMETÁČKOVÁ, Irena a BRAUN, Richard. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.

ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Vyd. 4., V nakl. Karolinum 2., rozš. a upr. Praha: Karolinum, 2011. 130 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-246-1909-5.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. xiii, 724 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

ZVĚŘINA, Jaroslav a BUDINSKÝ, Václav. *Vše o sexu: sexuologie a sexuální praxe pro každého*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2004. 335 s. ISBN 80-249-0460-8.

Elektronické zdroje:

Agentura CVVM – cvvm.soc.cas.cz

www.gay.iniciativa.cz

www.logoscr.cz

www.m.klub.lambda.sweb.cz

www.praguepride.cz

www.proud.cz

www.stud.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet žáků, kteří se zúčastnili průzkumu	31
Tabulka 2: Zním osobně nějakého gaye či lesbu	32
Tabulka 3: Zajímám se aktivně o problematiku sexuálních menšin?	33
Tabulka 4: Dostávají se mi tyto informace v rámci vyučování ve škole?	33
Tabulka 5: Hodnotím tyto informace jako dostačující?	34
Tabulka 6: Mám dostatečné znalosti o životě gayů a leseb?	35
Tabulka 7: Homosexualita je nemoc a měla by se léčit	35
Tabulka 8: Počet gayů a leseb ve společnosti stoupá	37
Tabulka 9: Vadilo by mi sedět v jedné lavici s gayem či lesbou?	38
Tabulka 10: Dokážu si představit přátelství s gayem či lesbou?	38
Tabulka 11: Pokud bych byl gay/lesba, orientaci bych ve škole tajil?	39
Tabulka 12: Souhlasím s uzákoněním manželství párů stejného pohlaví	41
Tabulka 13: Souhlasím, aby v ČR mohli gayové a lesby adoptovat děti	42
Tabulka 14: Myslím si, že jsou v ČR gayové a lesby diskriminováni	42

Tabulka 15: Boj za práva gayů a leseb vnímám pozitivně	43
--	----

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ukázka formuláře dotazníku